

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา

การศึกษา เรื่อง “การเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุที่มีศักยภาพ ของข้าราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

1) การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Document study) โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่เป็นบทความในเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อนำมาใช้อ้างอิงประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์

2) การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ/องค์การมหาชน ของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เฉพาะส่วนกลาง) ทั้งที่เป็นทั้งเพศชายและหญิง ซึ่งมีอายุระหว่าง 50-59 ปี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ บุคลากรกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ/องค์การมหาชน (เฉพาะส่วนกลาง) ทั้งเพศชายและหญิง ที่มีอายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวนทั้งสิ้น 1,171 คน โดยเมื่อใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาคั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 286 คน (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1
การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนราชการ	อัตรากำลังบุคลากร อายุ 50 – 59 ปี	กลุ่มตัวอย่าง
สำนักงานรัฐมนตรี	4	1
สำนักงานปลัดกระทรวง	94	23
กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ	204	50
สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว	54	13
สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (รวมสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการ)	105	26
การเคหะแห่งชาติ	701	171
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	9	2
รวมทั้งสิ้น	1,171	286

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ผู้ศึกษาใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการประมวลความคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เป็นข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ/องค์การมหาชน ของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เฉพาะส่วนกลาง) โดยจำแนกแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส เงินเดือน ระดับ (ซี) และตำแหน่ง ในส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด (Close - ended) และคำถามปลายเปิด (Open - ended) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 การเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังประโยชน์ ทั้งในประเด็นด้านร่างกาย ด้านการเงิน และด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งมีทั้งคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด จำนวน 22 ข้อ

ส่วนที่ 3 การเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (Successful Aging) ทั้งในประเด็นด้านจิตใจ ด้านงานอดิเรก ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close - ended) จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการใช้ชีวิตหลังเกษียณ โดยในส่วนนี้เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยเสรี

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และผ่านการแก้ไขแล้วนำไปทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยไม่เก็บซ้ำจากกลุ่มประชากรที่จะทดสอบจริง จำนวนทั้งสิ้น 30 ราย เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

1. ระดับการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังประโยชน์ (Productive Aging) ทั้งในประเด็นด้านร่างกาย ด้านการเงิน และด้านที่อยู่อาศัย ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.7838

2. ระดับการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ (Successful Aging) ทั้งในประเด็นด้านจิตใจ ด้านงานอดิเรก ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.9077

เมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งหมดของแบบสอบถาม ระดับความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ผู้ศึกษาจึงได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาปรับปรุงข้อคำถามบางส่วนอีกครั้ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นได้ว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความสมบูรณ์ สามารถครอบคลุมเนื้อหาและอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว ลูกจ้างรายปี พนักงานราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ/องค์การมหาชน ของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เฉพาะส่วนกลาง) ทั้งที่เป็นทั้งเพศชาย และหญิง ซึ่งมีอายุระหว่าง 50-59 ปี ผู้ศึกษาได้จัดทำแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ซึ่งเป็นข้าราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว พนักงานราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ/องค์การมหาชน ของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เฉพาะส่วนกลาง) ทั้งที่เป็นทั้งเพศชายและหญิง ซึ่งมีอายุระหว่าง 50-59 ปี โดยเป็นการให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ และให้ผู้ตอบมีความเป็นอิสระในการให้ข้อมูล และกำหนดระยะเวลาการเก็บแบบสอบถามคืนภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร
2. แบบสอบถามที่รวบรวมได้มีจำนวนทั้งสิ้น 277 ชุด คิดเป็นอัตราการกลับคืนของแบบสอบถามเป็นจำนวนร้อยละ 96.0 รวมระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถาม 15 วัน
3. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ การหาจำนวนค่าร้อยละ และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้ค่าไคสแควร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานั้น เมื่อผู้ศึกษาได้รับแบบสอบถามคืนครบแล้ว จะนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และประมวลผลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. การหาค่าร้อยละ (Percentage) ของคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากร ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังประโยชน์ และข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ
2. การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งใช้ค่าไคสแควร์ (Chi – square) มาทดสอบสมมติฐาน โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น และตัวแปรตาม โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05
3. ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิดใช้วิธีเรียงลำดับจำนวนความถี่น้อยของความเห็น และจัดกลุ่มให้อยู่ในหมวดหมู่ประเภทเดียวกัน
4. การประเมินการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ยังประโยชน์ และการเตรียมการเป็นผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จ ผู้ศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 4 ระดับ และ 2 ระดับ ดังนี้

Rating Scale โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

ทำอย่างจริงจัง	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ	3
ทำบ้าง	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ	2
กำลังจะเริ่มทำ	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ	1
ไม่คิดจะทำ	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ	0

Nominal Scale โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ทำ	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ	1
ไม่ทำ	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ	0

ทั้งนี้ ได้จัดแบ่งระดับภาพรวมของการเตรียมการ เป็น 2 ระดับ คือ

ทำมาก หมายถึง มีการเตรียมการในระดับน้อย โดยใช้ค่าคะแนนรวมข้อ ซึ่งหากมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนข้อถือว่าทำมาก

ทำน้อย หมายถึง มีการเตรียมการในระดับมาก โดยใช้ค่าคะแนนรวมข้อ ซึ่งหากน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนข้อถือว่าทำน้อย

การนำเสนอข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้อมูลและสรุปผลการศึกษาโดยมีสาระสำคัญจากแบบสอบถามคือ

1. การพรรณนา โดยอาศัยข้อมูลทางสถิติและการอธิบายโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
2. ตารางการกระจายของตัวแปร โดยอ่านค่าสถิติตัวเลขที่ปรากฏในตารางนั้นๆ เพื่อประกอบการบรรยายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา